

[Statsministeren.]

5 000 Laan til et samlet Beløb af noget over 12 Mill. Kr. Laanene blev ydet til en Rentefod af 4 pCt. og for en stor Dels Vedkommende uden egentlig Sikkerhedsstillelse; ingen var afskaaret fra at faa Laan, fordi han ikke kunde stille Sikkerhed, naar blot de personlige Kvalifikationer skønnedes at være til Stede. Ogsaa denne Foranstaltning vidner dog formentlig om Forstaaelse for de i Sønderjylland foreliggende Opgaver og har bidraget til, i nogen Grad i hvert Fald, at sætte Hjulene i Gang i den Landsdel, der naturligvis var medtaget af Krigens Vilkaar.

Ved Genforeningen var Stillingen for det sønderjyske Erhvervsliv og i Særdeleshed for Hovederhvervet Landbruget saadan, at baade Aktiver og Passiver, baade Værdier og Gæld, var stærkt formindskede. Genrejsningen af Driften og dens Omlægning efter danske Forhold har paa Grund af en Række uheldige Omstændigheder, som der alt er gjort Rede for af Realkreditkommissionens Formand i Oversigten over den finansielle Udvikling i Nordslesvig i den nævnte Betænkning Side 78, lagt Beslag paa store Kapitaler, som i Form af stigende Gæld hurtigt absorbere Landbrugets Gevinst paa Omsætningen af den gamle Markgæld til Kroner. Det er fornuftigvis temmelig ørkesløst at spørge om Skyld eller Ansvar i denne Udvikling. Hovedaarsagen til Gældens hurtige Vækst i disse Aar er at søge i Ejendommenes medtagne Tilstand efter Krigen, idet det viste sig meget vanskeligere, end man havde regnet med, at bringe Jord og Besætninger op paa fuld Ydeevne igen. Men heller ikke dette kan med Rette lægges Danmark til Last, saa lidt som de Plager, der sendtes, f. Eks. i 1921, da der var for megen Tørke, og i 1923, da der var for meget Vand, eller Mund- og Klovesygen, som senere hærgede i Besætningerne.

Dertil kommer, at det økonomiske Genrejningsarbejde ganske naturligt maatte foretages under et som Følge af de ekstraordinære Forhold under og efter Krigen stærkt opskruet Prisniveau, som efterhaanden under stærke Svingninger, som vi erindrer dem, mellem Inflation og Deflation er dalet til et Niveau fra før Krigen. Naar Priserne paa Landbrugets Produkter i Løbet af 10 Aar, fra 1920—21 til 1930—31, er dalet til mindre end en Trediedel, er det givet, at en af Forholdene nødvendiggjort stærk Udvidelse af Produktionen i dette Tidsrum just maatte blive tabgivende i Stedet for bedrende. Ogsaa i denne Udvik-

ling er der en Tragik, som man ikke bør undervurdere. Det har for mange Sønderjyder ganske naturligt forstyrret Glæden ved Genforeningen med Danmark, men det gaar ikke an, og det er ikke rigtigt at ville benytte dette Forhold, som har været en Ulykke for Befolkningen, og ikke mindst for Landbruget, ogsaa i det øvrige Land, til en Anklage imod det danske Styre i Sønderjylland. Man kan ikke med nogen Ret gøre den danske Valuta- og Kreditpolitik ansvarlig for Overprioriteringen af sønderjyske Landejendomme for paa dette Grundlag at rejse Erstatningskrav imod Staten. Der kan maaske indvendes adskilligt imod den Valutapolitik, der efter Krigen er ført her i Landet, saavel som i andre Lande, men det er sikkert helt ved Siden af at tro, at denne Politik paa noget Tidspunkt har været anlagt saadan, at specielt Sønderjyderne skulde være blevet ledet paa Vildspor deraf.

Undertiden har man i offentlig Polemik anført en Udtalelse fremført af fhv. Nationalbankdirektør Ussing — den skal være fremsat i 1923, siges der — over for en Valutakonference, gaaende ud paa, at Nationalbanken i Aarene 1918—20 med velberaad Hu satte Kronen ned, bl. a. af den Grund, at man ikke vilde deprimere Sønderjyderne med Diskontoskruen. Jeg tror ikke, at man ved at se Dr. Ussings Bog om Nationalbanken eller Professor Axel Nielsens Kritik af Nationalbanken kan faa det Indtryk, at det er Hensynet til psykologiske Skadevirkninger i Sønderjylland, der har været bestemmende for Bankens Kredit- og Valutapolitik. Dr. Ussing fremhæver tværtimod i sin Bog — Side 55 —, at man fandt det mindre korrekt over for vor sydlige Nabo, om Danmarks Seddelbank forud for Afstemningen handlede med dennes Resultat som givet. Og han henviser med Rette til, at de store Kapitaler, som udkrævedes til Finansiering af den kapitalfattige nye Landsdel, og som af Bankdirektør Hübbe i Haderslev i 1923 i et Foredrag i Valutakonferencen er anslaaet til en lille halv Milliard, har bidraget væsentligt til at svække den danske Valuta.

Gældens hurtige Vækst i Sønderjylland kommer ganske forstaaeligt stærkt til Udtryk i Kreditforeningernes Udlaan. Langt den største Del af dette Udlaan faldt paa den nyoprettede Sønderjyllands Kreditforening, som i de første 3 Regnskabsaar effektuerede Laan til et Beløb af 100 Mill. Kr. Indtil 1923 var det danske Kapitalmarked vel i Stand til at optage de Obligationssmasser, som dette Pengeinstitut udstedte, men i 1924 begyndte Kurserne at